

POCHŁONIĘCI PRAWDOPODOBIENSTWEM CAŁKOWITYM

TOMASZ WÓJTOWICZ

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania matematyki dla szkoły ponadpodstawowej poziom rozszerzony

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Agnieszka Jaworska
Recenzja merytoryczna – Ewa Olszewska
dr Anna Rybak
dr Beata Rola
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Pochłonięci prawdopodobieństwem całkowitym.

Czas trwania lekcji:

45 minut

Klasa:

IV liceum/technikum, poziom rozszerzony

Cel ogólny:

zastosowanie twierdzenia o prawdopodobieństwie całkowitym.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- stosuje klasyczny wzór na prawdopodobieństwo,
- wykorzystuje w zadaniach twierdzenie o prawdopodobieństwie całkowitym,
- korzysta w obliczeniach ze wzoru na prawdopodobieństwo warunkowe,
- posługuje się drzewkami w rozwiązywaniu zadań,
- tworzy samodzielnie modele matematyczne opisujące zjawiska z życia codziennego,
- realizuje grupowe zadania i projekty (uczeń ze SPE).

Metody, techniki, formy pracy:

- praca z materiałem przygotowanym przez nauczyciela,
- metody aktywizujące: doświadczenia poszukujące (rozwój kompetencji matematycznych i w zakresie uczenia się),
- metoda ICT: zastosowanie aplikacji komputerowych (kompetencje cyfrowe),
- formy pracy: nauczanie zbiorowe, praca indywidualna (jednolita i zróżnicowana).

Środki dydaktyczne:

plansze do rysowania drzewek, karty pracy dla uczniów, ankieta ewaluacyjna, komputer.

Opis przebiegu lekcji

1. Sprecyzowanie celów i postawienie problemu

Nauczyciel przedstawia uczniom problem do rozwiązania: w urnie mamy 8 kul białych i 5 kul czarnych. Wyciągamy jedną losową kulę i odkładamy ją, nie sprawdzając koloru. Jaka jest szansa wyciągnięcia za drugim razem kuli białej? Wprowadzamy następujące oznaczenia: A – za drugim razem wyciągnęliśmy kulę białą, B – za pierwszym razem wyciągnęliśmy kulę białą, C – za pierwszym razem wyciągnęliśmy kulę czarną.

Otrzymujemy:

$$P(A) = P(A|B)P(B) + P(A|C)P(C) = \frac{7}{12} \cdot \frac{8}{13} + \frac{8}{12} \cdot \frac{5}{13} = \frac{96}{156}.$$

Uczniowie przedstawiają na planszach sytuację z zadania za pomocą drzewka.

2. Analizowanie i porządkowanie zdobytych doświadczeń

Nauczyciel przedstawia uczniom definicję prawdopodobieństwa całkowitego: jeżeli zdarzenia $B_1, B_2, \dots, B_n$ wykluczają się parami i mają prawdopodobieństwa dodatnie, to dla każdego zdarzenia A zawartego w sumie zdarzeń $B_1 \cdot B_2 \cdot \dots \cdot B_n$ zachodzi $P(A) = P(A|B_1) \cdot P(B_1) + P(A|B_2) \cdot P(B_2) + \dots + P(A|B_n) \cdot P(B_n)$. Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że każdy będzie pracował indywidualnie. W tym celu uczniowie losują zadania od nauczyciela, ich rozwiązania zapisują na kartach pracy. Przykładowe zadania:

Zadanie 1. Na loterii mamy 30% losów wygrywających, 60% losów przegrywających oraz 10% losów „Otrzymujesz jeszcze jedną szansę”, pozwalających na wyciągnięcie kolejnego losu. Jakie jest prawdopodobieństwo wygranej?

Zadanie 2. Z urny zawierającej 4 kule czarne i 3 kule białe losujemy kulę, po czym zwracamy ją do urny i dorzucamy jeszcze dwie kule tego samego koloru co wylosowana. Następnie ponownie losujemy kulę z urny. Jakie jest prawdopodobieństwo, że za drugim razem wylosujemy kulę czarną?

Zadanie 3. W urnie U_1 jest 7 kul białych i 5 kul czarnych, a w urnie U_2 znajdują się 3 kule białe i 7 czarnych. Rzucamy kostką do gry. Jeżeli wypadnie liczba oczek nie większa niż 2, to losujemy dwie kule z urny U_1 , w przeciwnym razie losujemy dwie kule z urny U_2 . Oblicz prawdopodobieństwo wylosowania dwóch kul białych.

3. Twórcze wykorzystanie wiedzy

Obowiązuje zasada, że uczniowie po zakończeniu każdego zadania losują następne zadanie. Ich liczba jest dostosowana do tempa pracy oraz indywidualnych predyspozycji. Do graficznego przedstawienia rozwiązania w formie drzewka uczniowie wykorzystują plansze lub komputer z programem graficznym. Ocena poprawności zadań odbywa się na bieżąco, przy użyciu kryteriów dostosowanych do występujących dysfunkcji u uczniów.

4. Prezentacja pracy

Po zakończeniu pracy następuje prezentacja wykonanych zadań. Chętni uczniowie omawiają i przedstawiają wykonane drzewka.

5. Samoocena i refleksja uczniów

Na podsumowanie pracy na lekcji nauczyciel przeprowadza z uczniami rundę ekspercką w formie quizu złożonego z 5 prostych zadań dotyczących obliczania prawdopodobieństwa zdarzeń. Utrudnieniem jest ustawione ograniczenie czasowe na udzielanie odpowiedzi. Quiz można przygotować np. w aplikacji getkahoot.com.

Komentarz metodyczny

Aby uczeń mógł sprawnie posługiwać się wzorem na prawdopodobieństwo całkowite, powinien mieć opanowane fundamenty rachunku prawdopodobieństwa, takie jak: zdarzenie, przestrzeń zdarzeń elementarnych, klasyczna definicja prawdopodobieństwa. Tematyka lekcji powinna być kontynuowana przy okazji realizacji zagadnienia reguły Bayesa.